

שתי הלכות ביום

לימוד שהולך איתך

לשמך בבית דודך

חוברת לימוד לימי החופשה
ערוך ומנוסח ע"י ארגון 'שתי הלכות ביום'
לימים י' - ט"ו מנחם אב

ידידים יקרים!

חוברת זו מכילה מקבץ לימודים
שנערך ונוסח ע"י ארגון 'שתי הלכות ביום'.
מותאם לימי בין הזמנים,
מותאם לכל המשפחה.

לימודים אלו הם 'טעימה' מתוך מגוון
של עשרות מסלולי לימוד בכל מקצועות
התורה שבכתב ושבעל פה, שארגונו
מפיץ כל ימות השנה.

תפילתנו ותקוותינו שתפיקו את מירב
התועלת מחוברת לימוד זו.

פרטים נוספים על הארגון ופעילותו - בסוף החוברת

"כִּי מֵלֶאֱכִיו יֵצֵא לָךְ לְשִׁמְרָךְ בְּכָל דְּרָכֶיךָ"

הלימודים בחוברת לימוד זו:

לזכות:

**מרדכי בן שרה רבקה
ושושנה עליזה בת חנה שיינה**

לאריכות ימים מתוך בריאות איתנה, שמחה,
שפע פרנסה ונחת מכל הצאצאים

לזכות:

עליזה שמחה שינה מאשה בת ברכה,
ללידה קלה

לזכות:

אלון בן אורית,
לברכה והצלחה בכל מעשי ידיו,
ברוחניות ובגשמיות

לרפואת

רחל לאה בת ציפורה

תפילת הדרך

נוסח אשכנז: יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו, שתוליכנו לשלום ותצמידנו לשלום ותדריכנו לשלום, ותסמכנו לשלום, ותגיענו למחוז חפצנו לחיים לשמחה ולשלום, [אם דעתו לחזור באותו יום אומר: ותחזירני לשלום] ותצילנו מכף כל אויב ואורב ולסטים וחיות רעות בדרך, ומכל מיני פרעניות המתרגשות ובאות לעולם, ותתננו לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל ראינו, ותגמלינו חסדים טובים ותשמע קול תפלתנו, כי אתה שמע תפלת כל פה: ברוך אתה יהוה, שומע תפלה:

נוסח עדות המזרח: יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו, שתוליכנו לשלום ותצמידנו לשלום ותדריכנו לשלום ותסמכנו לשלום, ותגיענו למחוז חפצנו לחיים לשמחה ולשלום [אם דעתו לחזור באותו יום אומר: ותחזירני לשלום] ותצילנו מכף כל אויב ואורב ולסטים וחיות רעות בדרך, ומכל מיני פרעניות המתרגשות ובאות לעולם, ותשלח ברכה בכל מעשה ידינו, ותתננו לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל ראינו, ותגמלינו חסדים טובים ותשמע קול תפלתנו, כי אתה שמע תפלת כל פה: ברוך אתה יהוה, שומע תפלה:

הלכות תפילת הדרך

א. היוצא לדרך, למרחק של יותר מפרסה (4 קילומטר בערך) מחוץ לעיר, צריך לומר תפילת הדרך, ולכתחילה יאמרה מיד בפרסה הראשונה, ואם שכח יכול לאומרה כל זמן שהוא בדרך, עד שיגיע לתוך פרסה הסמוכה לעיר.

ב. לכתחילה צריך לאומרה בלשון רבים, כיון שכך תפילתו נשמעת יותר, אך את לשון 'ותתנני לחן' יש אומרים שצריך לומר בלשון יחיד. (שו"ע ומשנ"ב סי' קי)

ג. אומרים תפילת הדרך רק פעם אחת ביום, גם אם נוסע כמה פעמים, ובין נסיעה לנסיעה נמצא בתוך העיר. אבל אם מתחילה חשב לנסוע רק נסיעה אחת, ואחרי ששהה בעיר החליט לנסוע שוב, צריך להתפלל תפילת הדרך פעם נוספת. (שם)

ד. היוצא לדרך ביום, ונוסע גם כל הלילה, ולמחרת בבוקר ממשיך עדיין בנסיעתו, יברך בבוקר תפילת הדרך בלא חתימת שם ומלכות. (שו"ע ומשנ"ב סי' קי)

ה. תפילת הדרך אינה פותחת ב'ברוך', וראוי להסמיכה לברכה אחרת, כגון שיאכל דבר מה ויברך עליו ברכה אחרונה, ויסמוך לברכה אחרונה את תפילת הדרך, או שיאמר תפילת הדרך אחרי ברכת 'אשר יצר'. אמנם אם אין לו על מה לברך, אין זה מעכב. (שם)

יום שני

י' מנחם אב

פרק תהילים יומי

פרק קכ (א) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל יְיָ בַּצֵּרֶתָהּ לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. (ב) יְיָ הֲצִילָה נַפְשִׁי מִשְׁפַּת שָׁקָר מִלְּשׁוֹן רַמְיָהּ. (ג) מֶה יִתֵּן לָךְ וּמֶה יִסִּיף לָךְ לְשׁוֹן רַמְיָהּ. (ד) חֲצִי גִבּוֹר שְׁנוֹנִים עִם גַּחְלִי רִתְמִים. (ה) אוֹיֵה לִי כִי גִרְתִּי מִשָּׁךְ שְׁכַנְתִּי עִם אָהֳלֵי קֶדֶר. (ו) רַבַּת שְׁכָנָה לָהּ נַפְשִׁי עִם שׁוֹנֵא שְׁלוֹם. (ז) אֲנִי שְׁלוֹם וְכִי אֲדַבֵּר הַמָּה לְמַלְחָמָה.

ספר אהבת חסד (מבעל החפץ חיים)

עניני גמילות חסדים / פרק א

נאמר בפסוק 'עשות משפט ואהבת חסד', ויש להתבונן מדוע לא נאמר 'עשות משפט וחסד'? והתשובה היא, כי באמת אף שאנו עושים חסד, אך בדרך כלל אנו עושים כן מתוך הכרח, כאשר האדם הזקוק לחסד בא אלינו פעם או פעמיים, וקשה לנו להשתמט ממנו, אז עושים עמו חסד. ולכן בא הנביא ואומר 'מה ה' אלקיך דורש מעמך... ואהבת חסד', כלומר, אל תחשוב שתצא ידי חובת גמילות חסדים בעשיית החסד, אלא צריך האדם שתהיה לו אהבה למידה זו של החסד.

כי כידוע יש הבדל גדול בין דבר שהאדם עושה מתוך הכרח, לבין דבר שהוא עושה מתוך אהבה, כי דבר הנעשה מתוך אהבה - עושה אותו האדם הרבה יותר מגדרי החיוב, וכמו הנהגת האדם עם בני ביתו בענין המזונות והמלבושים, שאינו נותן להם רק כדי צרכם בצמצום, אלא נותן להם ביד רחבה, מתוך אהבתו. כך ככל שתהיה לאדם אהבה למידה זו של החסד כך ירחיב לנהוג בה יותר מהחיוב המוטל עליו, וגם יעשה הכל בעין יפה ובנפש חפצה.

מצוה יומית

מתוך הספר 'קדשינו במצוותיך' - תרי"ג מצוות מבוארות, על פי ספר החינוך, מבית 'שתי הלכות ביום'

מפרשת השבוע - פרשת ואתחנן

שלא להתאוות מה שביד אחינו בני ישראל

מצות לא תעשה, שנמנע מלקבץ מחשבותינו להתאוות מה שביד אחד מאחינו בני ישראל, שנאמר (דברים ה יח) 'ולא תתאנה בית רעך שדהו ועבדו ואמתו שורו וחמורו וכל אשר לרעך', לפי שקביעת המחשבה בתאנה על אותו דבר תהיה סבה לעשות תחבולה לקחת אותו ממנו, ואף על פי שאין רצון בעליו למוכרו, או על ידי קניה, או אפילו בחזקה אם לא נוכל בענין אחר. וכתב הרמב"ם ז"ל שאסור (שמות כ יד) 'לא תחמד' (מצוה לח) ואסור 'לא תתאנה' האמור כאן אינם לאוין כפולים בענין אחד, אלא הם שני ענינים, איסור 'לא תחמד' ימנענו מלקחת מזולתנו דבר השייך לו, בין תמורת ממון ובין שלא תמורת ממון, אם אינו רוצה בכך. ואילו איסור 'לא תתאנה' אוסר עלינו אפילו להתאוות לכך בתוך לבנו, כי עם התאנה יבוא להתחנן לו ולהכביד עליו למוכרו או להחליפו לו בכלי אחר. ואף על פי שהאסור של 'לא תתאנה' גורר אחריו את הלאו של 'לא תחמד', שמתוך ההתאוות בלב יבוא לעשות מעשה כדי להשיג את החפץ שהוא מתאנה לו, מכל מקום אלו שני אסורים. ואל תתמה, איך יהיה ביד האדם למנוע לבבו מלהתאוות אל אוצר כל כלי חמדה שיראה ברשות חבירו, כאשר הוא עצמו ריק וריקם מכל דבר, ואיך תאסר התורה על האדם דבר שאינו יכול לעמוד בו. אין הדבר כן, ולא יאמר כן שום אדם מלבד הטפשים הרעים והחטאים בנפשותם, כי באמת ביד האדם למנוע עצמו ומחשבותיו ותאוותיו מכל מה שירצה, וברשותו ודעתו להרחיק ולקרב חפצו בכל הדברים כרצונו. ולבו מסור בידו, על כל אשר יחפץ יטנו. וה', אשר לפניו נגלו כל תעלומות, חפש כל חדרי בטן רואה כליות ולב, אין מחשבה אחת הנעלמת ממנו, קטנה או גדולה, טובה או רעה, אין נסתר מנגד עיניו, הוא אשר ישיב נקם לעוברי רצונו בלבבם, ונוצר חסד לאלפים לאוהביו המפנים מחשבותם לעבודתו. שאין טוב לאדם כמו המחשבה הטובה והזקה, כי היא ראשית כל המעשים וסופם.

שרש מצוה זו ידוע הוא, כי על ידי התאנה יבוא האדם לטול בחזקה את מה שביד חבירו, והרחקת הגזל מבין בני אדם היא תועלת הכלל, והשכל עד נאמן בדבר.

ונוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן, באנשים ובנשים. גם כל בני העולם חייבים בה, ומצוה זו היא מכלל השבע מצוות שנצטוו כל בני העולם בכללן, לפי שהיא ענף למצוות גזל, שהיא אחת משבע מצוות שנצטוו עליהם כל בני העולם. והעובר על זה, וקובע מחשבתו להתאוות במה שיש לזולתו, עובר על לאו זה. ואין בו מלקות, לפי שאין בו מעשה, אבל עונשו גדול מאד, כי הוא סבה לכמה תקלות.

משנה יומית מבוארת (מסכת אבות)

כיון שאף אמות העולם חפרו ספרי נימוסים על עניני המדות והנהגות, רצה התנא להקדים ולהודיענו שמסכת זו אינה מאותו ענין, שכל חכם אמר את דעתו, אלא אף ענינים אלו נמסרו למשה מסיני, וכל ההנהגות והמדות הללו הם חלק מתורתנו הקדושה, ולכן פתח כאן ואמר 'משה קבל תורה מסיני'. (רבינו עובדיה מברטנורא).

פרק א, משנה א: משה קבל תורה מסיני - מה' שהתגלה לישראל בחר סיני, ומסרה ליהושע בן נון ויהושע מסרה לזקנים, והם המזכרים בנביא שהאריכו ימים אחרי יהושע, והם מסרוה לזקנים אחרים [וחלקם היו מהשופטים], וזקנים האחרונים מסרוה לנביאים, שהראשון שבהם היה שמואל הנביא, ונביאים מסרוה זה לזה עד סוף ימי בית המקדש הראשון, ומסרוה לאנשי כנסת הגדולה, וביניהם היו חגי, זכריה, מלאכי ונחמיה, שהם היו הנביאים האחרונים, וחינו בתחלת ימי בית המקדש השני.

הם - אנשי כנסת הגדולה, אמרו שלשה דברים - היו רגילים לומר שלשה דברים אלו, שיש בהם קיום התורה, הן מתונים בדין - אל תמהרו לפסק את הדין, אלא המתנינו בו, שמא יתגלו בו ענינים שאינם ברורים מתחלה. והעמידו תלמידים הרבה - יש ללמד תורה לכל אדם, ואין לבדוק בו אם הוא הגון לכך [אלא אם כן ידוע שמעשיו מקלקלים ושמעותיו רעות]. ועשו סג לתורה - עשו גדר ושמירה למצוות התורה, על ידי תקנות דרבנן המרחיקות את האדם מן העברה.

חפץ חיים הלכות לשון הרע לפי סדר הלימוד העולמי

א. אסור לומר אבק לשון הרע, כגון 'מי היה מאמין שפלוגי יצליח כל כך', או 'אל תדברו על פלוני, אני רוצה לומר מה שאירע עימו', וכיוצא בזה. וכן אסור לשבח אדם בפני שונאיו, או לשבח יותר מדי, כי מתוך כך באים לדבר בגנותו.

ב. וכן אסור לשבח אדם בפני רבים, שבקהל רבים תמיד יהיה מי שידבר בגנותו. ואם הוא אדם שמפורסם לכשר וצדיק שאין בו גנאי, מותר לשבח או בפני שונאיו.

פירוט ההלכה היומית: א. יש דברים שאינם לשון הרע ממש, אך אסורים מדין 'אבק לשון הרע', כגון, שאומר על אדם שהצליח מאד 'מי היה מאמין על פלוני, שיצליח כל כך', או שאומר 'אל תדברו על פלוני, אני רוצה לומר מה אירע איתו', וכיוצא בדברים אלו, שמובן מתוכם גנאי על אותו אדם. וכן המספר בשבח של אדם בפני השונאים אותו, וגורם בכך שידברו השונאים בגנותו, הרי שבח זה הוא אבק לשון הרע. וכן אדם המשבח את חברו יותר מדי, זהו אבק לשון הרע, כי בדרך כלל הוא מסיים ואומר 'חוץ ממדה רעה פלונית שיש בו', או שהשומעים אומרים לו 'מדוע אתה מרבה בשבח, והרי יש בו מדה רעה מסוימת'.

ב. וכן אסור לשבח אדם בפני אנשים רבים, אף שאינם שונאיו, ואינו מרבה בשבחו יותר מדי, כיון שבמקום שיש אנשים רבים בדרך כלל יש שם כאלו שידברו בעדו וכאלו שידברו נגדו וכן בני אדם שיקנאו בו, ועל ידי שידבר בשבחו, יבואו לדבר בגנותו. אמנם מותר לשבח אדם שהוחזק לרבים ונודע לכשר וצדיק, שלא נמצא בו שום רעה ואשמה, אפילו בפני שונאיו, כיון שאי אפשר לגנותו, ואם יהיה מי שגנה אותו יבינו השומעים שדבריו אינם נכונים.

פלא יועץ

ישרות

ראוי לאדם שלא להעמיד דבריו על דין תורה, אלא לילך אחר הישר, שהרי לא חרבה ירושלים אלא על שהעמידו דבריהם על דין תורה, כיון שאז גם הקדוש ברוך הוא דן אותם על פי מדתם לפי הדין הגמור, ונמצאו חייבים. ובדאי שהנוטל ממון מחברו על פי הדין, שלא על פי הישר, עתיד לתן את הדין וחייב בדיני שמים. כגון הנותן פקדון לחברו, ונגנב או נאבד ממנו, שאף אם הדין מחייבו לשלם, אינו מן הישר שגורם לו רעה על החסד שעשה על לא חמס בכפיו, וכהנה רבות. ולכן ראוי למי שרוצה לעשות הטוב והישר, שיתעץ עם תלמיד חכם, ואם אין שם מי שיתעץ עמו, ימלך בקונו ויחשב כאילו היה להפך, שחברו היה תובע ממנו, האם היה טוב וישר בעיניו. ואדם נפר בכיסו, שלא יתן עיניו בממון, כי עשר הבא שלא בישר - יהיה לחסר.

מצוה תמידית

ניתן לקיימה בכל רגע ביממה, אפילו במחשבה בלבד:

מצוות עשה שתהיה יראת ה' על פנינו תמיד, שלא נחטא, ונתיירא מעונשו, ולא יהא לבבינו בלא פחד ממנו, ונזכור כי הקב"ה משגיח בכל מעשי האדם, אף אם יהיו במחשך, וישיב נקם לפי רוע המעשה. "שש מצוות חיובן תמיד, לא יפסקו מעל האדם אפילו רגע אחד כל ימיו, וכל זמן וכל רגע שיחשוב בהן קיים מצוות עשה, ואין קץ למתן שכר המצות" (ספר החינוך)

יום שלישי

י"א מנחם אב

תהילים

פרק קכא (א) שִׁיר לַמַּעֲלוֹת אֲשָׁא עֵינֵי אֶל הַהָרִים מֵאֵין יָבֹא
עֲזָרִי. (ב) עֲזָרִי מֵעַם יְיָ עֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ. (ג) אֶל יִתְּנָה לַמּוֹט רִגְלֶךָ
אֶל יָנוּם שִׁמְרֶךָ. (ד) הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל. (ה)
יְיָ שִׁמְרֶךָ יְיָ צִלְּךָ עַל יַד יְמִינֶךָ. (ו) יוֹכֵם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא יִכְבֶּה וְיָרֵחַ
בְּלִילָה. (ז) יְיָ יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל רָע יִשְׁמֹר אֶת נַפְשֶׁךָ. (ח) יְיָ יִשְׁמֹר
צִאֲתֶךָ וּבֹאֲךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.

אהבת חסד

עניני גמילות חסדים / פרק א

יש לראות את גודל החשיבות של ענין אהבת החסד, מכך שתקנו לנו אנשי כנסת הגדולה בסיום תפילת שמונה עשרה הודאה מיוחדת על כך, שאנו אומרים 'כי באור פניך נתת לנו ה' אלוֹקֵינוּ תורת חיים ואהבת חסד', והלשון 'אור פניך' רומזת למעמד הר סיני, בו גילה לנו הקב"ה כמה דברים עיקריים ויסודיים, האחד הוא שכל קיום העולם תלוי בתורה, ואם היה רגע אחד שכל בני העולם בטלים מן התורה מיד היו כל העולמות נחרבים, ככתוב בזוהר הקדוש. והעיקר השני הוא שצריך האדם לרדוף אחר מידת החסד ולאהוב אותה בכל ליבו, כיון שכל קיום העולם הוא בחסד ה', שאילו היה ה' נוהג עם העולם במידת הדין לא היה העולם מתקיים, ולכן ראוי לאדם גם כן לדבוק במידת החסד, ועל ידי זה יהיה לו קיום בעולם הזה ובעולם הבא.

מצוה יומית

מצות אחדות ה'

מצות עשה להאמין כי ה' יתברך הוא הפועל את כל המציאות, אדון הכל, אחד בלי שום שתוף, שנאמר (דברים ו ד) 'שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד', וזו מצות עשה היא, וכך פירוש הפסוק, 'שמע', כלומר קבל ממני דבר זה, דעהו והאמן בו, כי ה' שהוא 'אלהינו', ה' אחד הוא.

שרש מצוה זו ידוע, כי זה עקר אמונת כל בני העולם, והוא העמוד החזק של כל בן דעת סמוך עליו.

מדיני המצוה, מה שאמרו חז"ל שחייב כל אחד מישראל לההרג על מצות יחוד ה', לפי שכל שאינו מודה ביחודו ברוך הוא כאילו כופר בעקר, שאין שלמות הממשלה וההוד אלא עם האחדות הגמור, ולב כל חכם לב יבחן זה, ונמצא שמצוה זו מכלל איסור עבודה זרה, שאנחנו מצוים לההרג עליו בכל מקום ובכל שעה. ובדברי חז"ל הובאו מעשים רבים מכמה בני ישראל, גדולים וקטנים, שנהרגו על קדשת יחודו ברוך הוא, זכר כלם לברכה.

ונוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן, באנשים ובנשים. והעובר על זה, ואינו מאמין ביחודו ברוך הוא, בטל מצות עשה זו, ובטל בכך גם את כל שאר מצות התורה, כי כלם תלויות באמונת אלהותו ויחודו. ונקרא כופר בעקר, ואינו מכלל בני ישראל, אלא מכלל המינים, והבדילו ה' לרעה. והמאמין בה' ובוטח בו, ישוגב. וזאת אחת מן המצות שהאדם חייב בהן בהתמדה, כלומר שלא יפסק חיובן מעליו לעולם, ואפילו רגע קטן.

משנה

משנה ב: שמעון הצדיק היה משירי [-מהאחרונים שנשארו מאנשי] כנסת הגדולה, והוא היה כהן גדול, הוא היה אומר - היה רגיל לומר דבר זה, על שלשה דברים העולם עומד - בעבור שלשה דברים אלו נברא העולם, על התורה, ועל העבודה - עבודת הקרבנות [ובזמן הזה התפילה עומדת במקום הקרבנות], ועל גמילות חסדים.

משנה ג: אנטיגנוס איש העיר סוכו קבל משמעון הצדיק, הוא היה אומר, אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס [-מתנה], אלא הווי כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס, אלא מאהבה בלבד [ואף שבודאי יש שכר טוב לצדיקים, לא תהיה כונת האדם בעבודתו לתקות השכר, אלא מאהבת ה'], ויהי מורא שמים עליכם, כלומר, אף שתעבדו מאהבה, מכל מקום יש לעבוד גם מיראה, שהעבודה מאהבה מזרזת את האדם לקיים מצוות עשה, והעבודה מיראה מזרזתו להזהר במצוות לא תעשה.

חפץ חיים הלכות לשון הרע לפי סדר הלימוד העולמי

ג. עוד אסור משום אבק לשון הרע, לשבח אדם על טובות שעשה לו, כאכילה ושתיה או הלואה, שמחמת כן יבואו אליו אנשים רעים ויגרמו לו הפסדים. וכן אם האדם גורם לאחרים שיחשדו בו שהוא מספר לשון הרע, הרי זה אבק לשון הרע.

ד. אסור לגור בשכונת בעלי לשון הרע, וכל שכן שלא לשבת בחברתם, ואם נקלע לחבורה כזו עליו להוכיחם, אף אם תוכחתו לא תועיל, ובלבד שלא תגרום יותר קלקול.

***

פירוט ההלכה היומית: ג. עוד מעניני אבק לשון הרע, שיזהר האדם מלשבח את חבריו בשבח היכול לגרום לו הפסד. כגון, אורח שיצא לרחוב העיר ויפרסם לכולם שהמארח טרח לפניו הרבה באכילה ושתיה וכדומה, ומחמת כן יבואו אנשים ריקים לאותו מארח ויכלו את ממנו. ועל זה נאמר (משלי כז יד) 'מברך רעהו בקול גדול בבקר השכם, קללה תחשב לו'. כמו כן אם אדם השיג הלואה מחבירו, ומפרסם זאת בפני הכל, ועל ידי זה יבואו אנשים רעים שאין המלוה יכול להמנע מלהלוות להם, וילוו ממנו גם הם.

חייב אדם להזהר שלא יחשדו בו שהוא מספר לשון הרע [אף אם לפי האמת מותר לו לספר דבר זה], ואם הביא עצמו לידי חשד, הרי זה בכלל אבק לשון הרע.

ד. אסור לגור בשכונת בעלי לשון הרע, וכל שכן שאסור לשבת עמם ולשומעם, אף אם אין בדעתו לקבל את דבריהם. ואם נאלץ לשבת בחבורה כזו ושומע שהם מדברים לשון הרע, חייב להוכיחם על כך. ואפילו אם נראה לו שתוכחתו לא תועיל להם, כל זמן שאין חשש שתוכחתו תוסיף קלקול [שיוסיפו לדבר יותר לשון הרע] אינו רשאי לשתוק, כדי שלא יאמרו שהסכים לדבריהם, ועליו לגעור בהם. וזה טעם נוסף לכך שעל האדם לעזוב חבורת אנשים כזו, כיון שלא יוכל תמיד לגעור בהם, וייענש מחמתם. ואם יש לאדם תלמיד שהוא מבעלי לשון הרע, ואין תוכחתו מועילה, עליו להרחיקו ממנו.

[ובודאי אסור לקבוע מקום בבית הכנסת או בבית המדרש ליד בעלי לשון הרע, שמלבד איסורי לשון הרע גם יבטלוהו מענייני קדיש וברכו ושמיעת קריאת התורה וחזרת הש"ץ. ובפרט אם הוא קובע עיתים לתורה, יש לו להזהר שלא להתערב עם אנשים כאלו באותו זמן, שלא יבטלוהו מלימודו, וגם במעט הלימוד שישאר לו, לא יצליח].

פלא יועץ

כבוד אב ואם

ידוע גדל חיוב כבוד אב ואם, שהשנה הכתוב את כבודם לכבוד ה', והמזלזל בכבודם - גדול עונו. ועתה בעונותינו רבו בנים המתפרצים, וקל בעיניהם שלא לכבד אב ואם, ומרבים לעבור על דעתם, ויש בנים משחיתים שמזלזלים בכבודם ומצעירים אותם צער בנפש. אוי להם לבנים שכך גורמים לאביהם, אוי להם מיום הדין, כי על הכל יביא אלקים במשפט, על מה שעבר על דעת קונו, ועל מה שעבר על דעת אביו ואמו וצער אותם, ועל אשר גרם כעס לאביו ואמו, ואוכל פרות בעולם הזה - כי כאשר עשה כן יעשו בניו לו, מדה כנגד מדה.

ואמנם, חמור מאד החיוב של כבוד אב ואם, עד שלא כל אדם יכול לצאת ידי חובה פראוי, אבל כל אדם חייב לעשות כל אשר בכחו לעשות, בכל כחו. כי אף שאמרו 'אב שמחל על כבודו, כבודו מחול', ובודאי זו מדת כל אדם שמוחל לבניו על כבודו, מכל מקום נענש בדיני שמים על שעבר על דברי תורה. צא ולמד מיעקב אבינו עליו השלום, שנענש על עשרים ושתים שנה שלא שמש את אביו, ויוסף הצדיק נתקצרו שנותיו על ששמע שהיו אומרים לו 'עבדך אבינו' ושתק. ועוד, שאף שאב יכול למחול על כבודו, מכל מקום בזיונו וצעריו אינו מחול.

מצוה תמידית

ניתן לקיימה בכל רגע ביממה, אפילו במחשבה בלבד:

מצוות עשה לאהוב את ה' יתברך. ישים האדם כל מגמתו ומחשבתו אחר אהבת ה', ויתבונן כי כל מה שיש לאדם בעולם - עושר, ילדים וכבוד - הכל הוא כאין וכאפס נגד אהבת ה', ויגיע תמיד בבקשת חכמת התורה, כדי ששיג ידיעה בה'. והקובע מחשבתו בהבלי העולם שלא לשם שמים, רק להתענג ולהשיג כבוד, ביטל מצוה זו.

"שש מצוות חיובן תמידי, לא יפסקו מעל האדם אפילו רגע אחד כל ימיו, וכל זמן וכל רגע שיחשוב בהן קיים מצוות עשה, ואין קץ למתן שכר המצות" (ספר החינוך)

יום רביעי

י"ב מנחם אב

תהילים

פרק קכב: (א) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד שֶׁמַּחְתִּי בְּאֹמְרִים לִי בֵּית יְיָ נִלְךְ. (ב) עֲמָדוֹת
הָיוּ רַגְלֵינוּ בְּשַׁעְרֵיךָ יְרוּשָׁלַם. (ג) יְרוּשָׁלַם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שֶׁחֲבֵרָה לָהּ יַחְדָּו. (ד)
שָׁשׂוּ עָלוּ שְׁבָטִים שְׁבָטֵי יְהוָה עֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל לְהָדוֹת לְשֵׁם יְיָ. (ה) כִּי שָׁמָּה יָשְׁבוּ
כְּסָאוֹת לְמִשְׁפַּט כְּסָאוֹת לְבֵית דִּין. (ו) שָׁאֲלוּ שְׁלוֹם יְרוּשָׁלַם יִשְׁלִיו אֲהַבְיָךְ. (ז)
יְהִי שְׁלוֹם בְּחִילְךָ שְׁלוֹהָ בְּאַרְמְנוֹתֶיךָ. (ח) לְמַעַן אַחֵי וְרַעֵי אֲדַבְּרָה נָא שְׁלוֹם בְּךָ.
(ט) לְמַעַן בֵּית יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲבַקֶּשׁה טוֹב לָךְ.

אהבת חסד

ענייני גמילות חסדים / פרק ב

הטעם שהתורה מזרזת את האדם כל כך הרבה על מצוות החסד, וגם מצריכה את האדם לאהוב מידה
זו, כיון שכשברא הקב"ה את האדם נתן בו כח להתדממות אליו במידותיו, שהם רק להיטיב לזולת, כמו
שנאמר 'טוב ה' לכל', ונאמר 'נותן לחם לכל בשר', נמצא שההולך בדרך זו של גמילות חסדים - נושא
עליו צלם אלוהים, ואילו המונע עצמו ממידה זו - מרחיק מעליו את ה' יתברך.

מצוה יומית

מצות אהבת ה'

מצות עשה לאהב את ה' ברוך הוא, שנאמר (דברים ו ה) 'ואהבת את ה' אלהיך'. וענין המצוה, שנחשב ונתבונן במצוותיו ובפעולותיו, עד שנשיגהו כפי יכולתנו, ומתוך כך נתענג בהשגתו בתכלית הענג, וזאת היא האהבה המחייבת. ולשון הספרי, לפי שנאמר 'ואהבת', איני יודע כיצד אוהב אדם את ה', תלמוד לומר 'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך' (דברים ו ו), שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם. כלומר, שעם ההתבוננות בתורה, בהכרח תתישב בלב אהבת ה'. ואמרו חז"ל (שם) שאהבה זו לה' מחייבת את האדם לעורר גם בני אדם אחרים לעבוד את ה', כמו שמצינו באברהם אבינו.

שרש מצוה זו ידוע, שלא יקיים האדם מצות ה' ברוך הוא כראוי, רק באהבתו אותו.

מדיני המצוה, שראוי לו לאדם שישים כל מחשבתו וכל מגמתו אחר אהבת ה', ויעריך בלבו תמיד כי כל מה שיש בעולם, עשר, בנים וכבוד, הכל כאין וכאפס ותהו כנגד אהבתו ברוך הוא, ויתנגע תמיד כל היום בבקשת החכמה, כדי שעל ידי זה ישיג ידיעה בה'. סוף דבר, יעשה כל יכולתו להרגיל מחשבות לבו כל היום באמונתו ויחודו, עד שלא יהיה רגע אחד ביום ובלילה כשהוא ער, שלא יהא זוכר אהבת אדוניו בכל לבו.

ונוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן, באנשים ובנשים. והעובר על זה, וקובע מחשבותיו בענינים גשמיים ובהבלי העולם שלא לשם שמים, רק להתענג בהם לבד, או להשיג כבוד העולם הזה כדי להגדיל את שמו, לא מתוך כוונה להיטיב לטובים ולחזק ידי ישרים, בטל מצות עשה זו, ועונשו גדול. וזאת אחת מן המצוות שהאדם חייב בהן בהתמדה, כלומר שלא יפסק חיובן מעליו לעולם, ואפילו רגע קטן. (ספר החינוך פרשת ואתחנן מצוה תיח)

משנה יומית מבוארת (מסכת אבות)

משנה ד: יוסי בן יועזר איש העיר צרדה, ויוסי בן יוחנן איש ירושלים, קבלו מהם - משמעון הצדיק ואנטיגנוס איש סוכו [יוסי בן יועזר היה נשיא, ויוסי בן יוחנן היה אב בית דין, וכן כל הזוגות המזכרים במשניות הבאות, הראשון היה נשיא והשני אב בית דין], יוסי בן יועזר איש צרדה אומר, יהי ביתך בית ועד לחכמים - כשירצו החכמים להתקבץ יחד, יהי ביתך מוכן לך, שעל ידי זה תלמד מהם דברי חכמה, והוי מתאבק בעפר רגליהם - תהא מהלך אחרי החכמים, והמהלך מעלה אבק ברגליו, והוי שותה בצמא את דבריהם - קבל את דבריהם כאדם צמא שנהנה בשתייתו.

יוסי בן יוחנן איש ירושלים אומר, יהי ביתך פתוח לרוחה, כביתו של אברהם אבינו, שהיה פתוח

לכל צד, שיוכלו העניים להכנס אליו בקלות, ויהיו עניים בני ביתך - השתמש במשרתים עניים ישראלים, במקום לקנות עבדים, ואל תרבה שיחה עם האשה. אפילו באשתו אמרו, קל וחמר באשת חברו. מכאן אמרו חכמים, כל זמן שאדם מרבה שיחה עם האשה, גורם רעה לעצמו, ובוטל מדברי תורה, וסופו יורש גיהנום.

חפץ חיים הלכות לשון הרע לפי סדר הלימוד העולמי

ה. צריך אדם למנוע את ילדיו הקטנים מדבר לשון הרע, כמו שהוא חייב להפרישם מכל איסורים שבתורה.

ו. האומר דבר לחבירו [אף שאין בו לשון הרע], אסור לשומע לספר זאת לאחרים עד שיתן לו המספר רשות מפורשת לכך.

***

פירוט ההלכה היומית: ה. אדם השומע את בנו ובנותיו הקטנים מדברים לשון הרע, מצוה לגעור בהם ולהפרישם מאיסור זה, כמו שאר איסורים שבתורה שחייב אדם לחנך את ילדיו הקטנים שלא לעבור עליהם. והטעם שהרבה בני אדם רגילים לעבור על איסור זה הוא כיון שהורגלו לכך מקטנותם, שלא מחו בידם כשדיברו לשון הרע, ואף אחר שגדלו קשה להם לעקור טבע זה. ואם ירגיל האב את ילדיו הקטנים שלא לדבר לשון הרע, יהיה להם קל יותר להזהר מעוון זה אף כשיגדלו.

ו. אדם האומר איזה דבר לחבירו [שאין בו משום לשון הרע], אסור לשומע לספר זאת לאחרים, אלא אם כן נתן לו המספר רשות לכך.

פלא יועץ

מוותרות

ידועה רעת המותרות, כי רבה היא, בין במאכל ומשתה, שאם אוכל ושותה הרבה, ראשו ואיבריו כבדים עליו, וכמה מחלות יכול לגרם לעצמו. וכן אם הולך וטורח בחפוש מאכלים טובים ותענוגי בני אדם, ואחר מלבושים נאים ודירות נאות, עובר על כל תשחית, ומה גם אם מוציא יותר מכדי כחו וברכת ה' אשר נתן לו, שגורם רעה לעצמו, ויכול לבוא להיות לוה ואינו משלם, ולהיות גוזל וחומס, חס ושלום. ואף אם חננו ה' עשר - ראוי לחוס על ממונו, שהתורה חסה על ממונם של ישראל, וצדיקים חביב עליהם ממונם יותר מגופם, לפי שאין שולחים ידם בגזל, שבזמן שאדם מתלמד ללכת בגדולות

ובנפלאות, אם יבואו עליו ימי הרעה, חס ושלום, שהרי גלגל הוא שחוזר בעולם, יהיה מכרח לעשות עול וכל מום רע כדי לבקש את הדברים שהרגל בהם. אבל המתלמד במדת ההסתפקות ומסתפק במועט, כל ימיו טובים. ואותו המותר, שמוציא לבטלה והולך לאבוד, אם היה נותנו לצדקה - מה טוב חלקו. ואף אם מרבה העשיר ומפליא לעשות צדקות ומעשים טובים, לא התר לו מפני זה להשליך מעותיו לאבוד, שהרי עדין לא התעשרו כל העניים.

מצוה תמידית

ניתן לקיימה בכל רגע ביממה, אפילו במחשבה בלבד:

מצוות עשה: לייחד את ה' ולהאמין שהוא האלוקים היחיד ללא שום שיתוף. שנאמר 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד', ופירשו, שמע ישראל ודע, כי ה' שהוה את הכל ברצונו, והוא אלקינו המשגיח בכל העולמות, הוא ה' אחד, בלי שום שיתוף.

"שש מצוות חיובן תמידי, לא יפסקו מעל האדם אפילו רגע אחד כל ימיו, וכל זמן וכל רגע שיחשוב בהן קיים מצוות עשה, ואין קץ למתן שכר המצות" (ספר החינוך)

יום חמישי

י"ג מנחם אב

תהילים

פרק קכג: (א) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶלֶיךָ נִשְׁאֲתִי אֶת עֵינַי הַיֹּשְׁבִי בַשָּׁמַיִם. (ב) הֲנֵה כְּעֵינַי עֲבָדִים אֶל יָד אֲדוֹנֵיהֶם כְּעֵינַי שְׂפָחָה אֶל יָד גְּבֻרָתָהּ כֵּן עֵינֵינוּ אֶל יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַד שִׁיחַנְנוּ. (ג) חָנְנוּ יְיָ חָנְנוּ כִּי רַב שְׂבַעֲנוּ בּוֹז. (ד) רַבַּת שְׂבַעָה לָּהּ נַפְשֵׁנוּ הִלְעַג הַשְּׂאֲנָנִים הַבּוֹז לַגָּאִי יוֹנִים.

אהבת חסד

עניני גמילות חסדים / פרק ב

כשנתבונן בדבר, נראה שכל קיום המין האנושי תלוי בענין זה של צדקה וחסד, כי יש כמה זמנים לכל אדם, ובכל זמן צריך הוא לסיוע מאחרים: לפעמים צריך שחבירו יסייע לו בממונו, על ידי נתינת הלואה, וזה מצוי גם אצל בני אדם עשירים, שזקוקים לפעמים להלואה. או שצריך שחבירו יתן לו עבודה להרויח על ידה וכדומה. ולפעמים צריך שחבירו יסייע לו בגופו, כגון בזמן שמחה, צריך הוא אנשים שישמחו איתו, כי אין האדם יכול לשמוח שמחה שלמה כשהוא שרוי לבדו, וזו מצוות שמחת חתן וכלה. וכן כשהוא עצוב, צריך הוא לחברים לנחמו ולדבר על ליבו, וזו מצוות ניהום אבלים. ולפעמים הוא בדרך עם משא כבד, וצריך שיעזרו לו בני אדם בנשיאתו, וזו מצוות פריקה וטעינה. ואם הוא מוכרח להיות בבית של אחרים, צריך הוא שיקבלוהו כפי כבודו, וזו מצוות הכנסת אורחים. ואם הוא חולה, צריך הוא בני אדם שיבקרוהו ויעזרו לו במה שאפשר, וזו מצוות ביקור חולים. וכשהשלים ימיו ונפטר, צריך הוא בני אדם שיעסקו עמו בגמילות חסד של אמת. כללו של דבר: אין העולם יכול להתקיים כלל ללא מידה זו של חסד, ולכן פירטה התורה במקומות רבים את המצוה הזו.

מצוה יומית

מצוות תלמוד תורה

מצוות עשה ללמוד חכמת התורה, וללמודה, כלומר, ללמוד כיצד נעשה את המצוות ונשמר ממה שמנענו האל ממנו, וכן לדעת את משפטי התורה בברור האמת, ועל כל זה נאמר (דברים ו ז) 'ושננתם לבניך', ואמרו חז"ל בספרי 'בניך' האמורים כאן אלו תלמידיו. ועוד אמרו, 'ושננתם', שיהיו דברי תורה מסדרים בתוך פיה, כשאדם שואלך דבר אל תהא מגמגם לו, אלא תהא אומר לו מיד. ונכפלה מצוה זו במקומות רבים, שנאמר (דברים ה א) 'ולמדתם אתם ושמרתם לעשתם', (דברים לא יב) 'למען ילמדו', (דברים יא ט) 'ולמדתם אתם את בניכם'.

שרש מצוה זו ידוע, כי בלמוד התורה ידע האדם דרכי ה' ותברך, וללא הלמוד לא ידע ולא יבין, ונחשב כבהמה.

מדיני המצוה, מה שאמרו חז"ל (סוכה מב.) מאימתי מתחיל האב ללמד את בנו תורה, משיתחיל לדבר מלמדו לומר (דברים לג ד) 'תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב', וכן את הפסוק 'שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד' (דברים ו ד). ואחר כך מלמדו מעט מעט מפסוקי התורה עד שיהא בן שש או בן שבע, שאז מוליכו אצל מלמדי תינוקות. ומי שלא למדו אותו אבותיו שהם חייבים בזה, כגון אביו או אבי אביו, חייב ללמד את עצמו כשיהיה גדול ויכיר בדבר, שנאמר (דברים ה א) 'ולמדתם אתם ושמרתם לעשתם'. וחייב כל אדם ללמוד תורה עד יום מותו, שנאמר (דברים ט ופ) יסורו מלבבך כל ימי חייך'. ועוד הפליגו חכמים בדבר על דרך המוסר, ואמרו (שבת פג:) שאפילו בשעת מיתה חייב אדם ללמוד תורה, שנאמר (במדבר יט יד) 'זאת התורה אדם כי ימות באהל'. וכל אחד מ'ישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני ובין עשיר, בין בריא ובין בעל יסורים, וכבר אמרו חז"ל (עירובין נד.) שבעסק התורה יתרפאו כל האברים. ואפילו עני המחזר על הפתחים, ואפילו בעל אשה ובנים, הכל חייבים לקבץ עתים לתורה ביום ובלילה, שנאמר (יהושע א ח) 'והגית בו יומם ולילה'. ותחלת דינו של אדם לאחר מיתתו הוא על שהתבטל מלמוד התורה. ועוד אמרו (אבות ב ד) שלא יאמר אדם לכשאפנה אשנה, שמא לא יפנה לעולם, כי לא ידע האדם מה ילד יום, שעסקו של עולם מתחדש יום יום, ומדיח את האדם מדבר לדבר, ומטרדה לטרדה, ונמצאו כל ימיו יוצאים בבהלה, אם לא יתן פנאי בהכרח וידחק עצמו לעסקה של תורה. וכל שעושה כן וחפץ בברכה, מן השמים מסייעים לו ומקלים מעליו טרדות העולם המבהילות, ומעבירים ממנו את על הבריות, ושוכן בשמחה כל ימיו בעולם הזה, וטוב לו לעולם הבא.

ונוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן, באנשים, אבל לא בנשים, שנאמר (דברים יא ט) 'ולמדתם אתם את בניכם', ודרשו חז"ל (קדושין כט:) ולא בנותיכם, וכן אין האשה חייבת ללמד את בנה תורה, כיון שכל מי שאינו חייב ללמוד אינו חייב ללמד, אבל מכל מקום ראוי לכל אשה להשתדל שלא יהיו בניה עמי הארץ, אף על פי שאינה מצוה בכך מדין התורה, ושכר טוב יש לה בעמלה. וגם האשה שלמדה תורה יש לה שכר, אך צווי חכמים (סוטה כ.) שלא ילמד אדם לכתו תורה. והעובר על זה, ולא למד את בנו תורה עד שידע לקרא בספר תורה ולהבין פירושי הכתובים כפשטן, בטל מצוות עשה זו. וכן כל מי שיש לו יכולת ללמוד בכל דרך שתהיה, הוא בכלל מצוות עשה זו, ואם לא יקימנה עונשו גדול מאד, כי המצוה הזאת היא אם לכל המצוות.

משנה יומית מבוארת (מסכת אבות)

משנה ו: יהושע בן פרחיה ונתאי הארכלי קבלו מהם - מיוסי בן יועזר איש צרדה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים, יהושע בן פרחיה אומר, עשה לך רב - קבל לך רב קבוע ללמוד ממנו, ולא שתלמד בכל יום מרב אחר, וקנה לך חבר, אפילו אם אתה צריך לפזר ממון כדי לקנות את חברותו, והוי דן את כל האדם לכף זכות - כשאתה רואה אדם העושה מעשה שיכול להתפרש לזכות ולחובה, וכאילו נמצא המעשה בכף מאזניים, יש לך להטות לכף הזכות, והינו באדם שאין ידוע אם הוא צדיק או רשע, אבל אדם שהוחזק כרשע, מתר לדונו לכף חובה.

משנה ז: נתאי הארכלי אומר, הרחק משכן רע, כדי שלא תלמד ממעשיו, ולא תלקה עמו כאשר יענש [שהרי 'אוי לרשע, ואוי לשכנו']. ואל תתחבר לרשע, ואפילו בענייני הרשות, שכבר אמרו חכמים, כל המתדבק לרשעים, אפילו שאינו עושה כמעשיהם, נענש עמהם. ואל תתיאש מן הפרענות - אם ראית רשע שהשעה משחקת לו, אל תלך ותדבק עמו, ו'תתיאש' מכך שיענש, אלא דע שבסופו של דבר תבא עליו פרענות, ויענש.

חפץ חיים הלכות לשון הרע לפי סדר הלימוד העולמי

- א. הרואה אדם העושה עוול לחבירו, ויודע בבירור שלא תיקן את מעשיו ע"י השבת הממון או פיוס חבירו, מותר לרואה לספר זאת לאחרים כדי להציל את האדם שנגרם לו עוול, ובתנאים שיבוארו להלן.
- ב. והתנאים לכך הם שבעה: 1. שיראה בעצמו או שיתברר לו בבירור. 2. שיברר אם אכן זו עוולה לפי הדין. 3. שיוכיח תחילה את החוטא. 4. שלא יגדיל את העוולה. 5. שיכוין לתועלת. 6. שאין לו עצה אחרת לגרום לאותה תועלת. 7. שלא ייגרם לו נזק יותר ממה שמגיע לו מצד הדין.

***

פירוש ההלכה היומית: א. הרואה אדם שעושה עוולה לחבירו, כגון שגזלו או עשקו או הזיקו, או שביישו או ציערו, בין אם הנגזל או המתבייש יודעים מכך ובין אם אינם יודעים, וידוע לאותו אדם בבירור שהגזלן לא השיב את הגזילה, והמבייש לא ביקש את מחילת המתבייש, אפילו אם ראה זאת לבדו, יכול לספר את הדברים לאחרים כדי לעזור לנגזל ולמתבייש, ולגנות בפני בני אדם את המעשים הרעים שעשה אותו אדם, ובלבד שיתקיימו התנאים דלהלן.

- ב. והתנאים לכך הם שבעה: 1. שיראה את הדבר בעצמו, או שישמע מאחרים באופן שיתברר לו שהדבר אמת. 2. שיתבונן האם באמת מעשה זה הוא גזילה לפי הדין או לא, ולא יחליט מיד בדעתו שזהו מעשה שלא כדין. 3. שיוכיח תחילה את החוטא בלשון רכה, שמא יעשה תשובה מעצמו [ולהלן יבואר הדין באופן שיודע שלא יקבל את תוכחתו]. 4. שלא יגדיל את העוולה יותר ממה שהיא. 5. שיכוין לתועלת, ולא ליהנות מנתינת פגם בחבירו, ולא משום שנאה שיש לו עליו מכבר.

6. שאין לו דרך אחרת לגרום לאותה תועלת ללא סיפור הדבר לאחרים. 7. שלא ייגרם נזק לאותו אדם יותר ממה שמגיע לו לפי הדין על המעשה שעשה, אילו היה בא לפני בית דין.

פלא יועץ

מחשבה

כתוב בזהר הקדוש, שאם האדם חושב על דברים שבקדשה, הרי הוא ממשיך עליו קדשה, ואם הוא חושב בדברים רעים, ממשיך עליו טמאה ומטמא את נפשו, ואל המקום שחושב - שם הוא מנת חלקו. הנה כי כן, ראוי לאדם להתחזק ברב עוז ותעצומות, לחשב מחשבות טהורות, דברים המביאים את האדם ליראה ולאהבה את ה' הנכבד והנורא ולדבקה בו, ולאחז בענוה ובשפלות ובשאר מדות טובות וישרות, ולחשב ברוממות ה' יתברך שמו, כי לגדולתו אין חקר, ככה יעשה תדיר לקיים מה שאמרה תורה "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך", ופרוש הפסוק, שלא יהא לבבו פונה לשתף אהבת דברים אחרים עם אהבת ה', אלא כל אהבתו תהיה על פי התורה, וכל מעשיו יהיו לשם שמים.

***

מלבד החיוב לחשב מחשבות טהורות ולא להפך, הרי באמת זו שטות גדולה, שבזמן שהאדם יכול לחשב מחשבות טהורות ליראה ולאהבה את ה' וכדומה, שהן מצוות מן התורה ומקבל עליהן שכר, מפנה לבו לבטלה או מהרהר הרהורים רעים, שיענש עליהם. על זה נאמר בירמיה "אתי עזבו מקור מים חיים, לחצב להם בארות, בארת נשברים".

והן אמת כי יצר לב האדם רע, ואין אדם שליט ברוחו, אבל על כל פנים מוטל עליו חיוב להתחזק להחליף מחשבות רעות וזרות במחשבות טהורות, ולהרגיז יצר הטוב על יצר הרע אפילו אלה פעמים ביום, ויקבל שכר טוב בעמלו, שמשמיעים לו מן השמים.

מצוה תמידית

ניתן לקיימה בכל רגע ביממה, אפילו במחשבה בלבד:

מצוות עשה להאמין שיש אלוה אחד בעולם, שהמציא הכל, ומרצונו נעשה הכל. והוא היה ויהיה לעדי עד, הוא הוציאנו ממצרים ונתן לנו את התורה, שנאמר 'אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים', ופירושו, תדעו ותאמינו שיש לעולם אלוה המשגיח, שהרי הוצאתיך מארץ מצרים.

"שש מצוות חיובן תמיד, לא יפסקו מעל האדם אפילו רגע אחד כל ימיו, וכל זמן וכל רגע שיחשוב בהן קיים מצוות עשה, ואין קץ למתן שכר המצות" (ספר החינוך)

יום שישי

י"ד מנחם אב

תהילים

פרק קכד: (א) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד לְוִלִּי יִי שְׁהִיָּה לָנוּ יֹאמֶר נָא יִשְׂרָאֵל. (ב) לְוִלִּי יִי שְׁהִיָּה לָנוּ בְּקוֹם עָלֵינוּ אָדָם. (ג) אֲזִי חַיִּים בְּלָעוּנוּ בַּחֲרוֹת אָפֶם בָּנוּ. (ד) אֲזִי הַמַּיִם שִׁטְפוּנוּ נַחֲלָה עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ הַמַּיִם הַיְדִדוֹנִים. (ו) בָּרוּךְ יִי שֶׁלֹּא נִתְּנָנוּ טָרֶף לְשֹׁנֵיהֶם. (ז) נַפְשֵׁנוּ כְּצִפּוֹר נִמְלָטָה מִפֶּחַ יוֹקָשִׁים הַפֶּחַ נִשְׁבֵּר וְאִנְחָנוּ נִמְלָטָנוּ. (ח) עֲזָרְנוּ בְּשֵׁם יִי עֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ.

אהבת חסד

עניני גמילות חסדים / פרק ב

ידוע הדבר, כי תכלית כל האדם היא שיזכה לעתיד לבא לשבת לפני ה' וליהנות מזיו שכינתו, שזהו הנועם האמיתי והעונג הגדול מכל העינוגים שיכולים להמצא. אך כל זה תלוי באדם עצמו, אם בחייו נדבק בה' בכל כוחו, כמו שכתוב 'ולדבקה בו', ופירשו חז"ל שצריך האדם להדבק במידותיו של הקב"ה, שהם רק לטוב ולחסד, ואז יזכה לישב לפני ה'. אבל אם בחייו היתה דרכו שלא להיטיב לאחרים, שזהו ההיפך ממידותיו של הקב"ה, איך יוכל לזכות להדבק בה' לאחר מותו?

וכשיבין האדם כמה אהבה צריכה להיות לו למידה זו, אז כשיזדמן לו לגמול חסד יהיה לו הדבר כמציאה, ויעשנו בשלמות, בלא שיתבייש המקבל בכך, ועבור זה יברכהו ה'.

ומעלה נוספת יש בכך, כי כאשר תהיה לאדם אהבה למידה זו של חסד, יזרז גם את האחרים לגמול חסדים.

מצוה יומית

מצות קריאת שמע שחרית וערבית

מצות עשה לקרא בכל יום, בערב ובבקר, פסוק אחד מן התורה, והוא 'שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד' (דברים ו ד), ועל הפסוק הזה נאמר (דברים ו ז) 'ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך', ופרשו חז"ל (ברכות י:) שפונת הפסוק שיש לקרא פסוק זה בערב בשעה שבני אדם שוכבים לישון, ובבקר בשעה שבני אדם קמים. ולשון 'בשכבך' אינה רק בתחלת הלילה, אלא כוללת היא את כל הלילה, שנתן לקרוא מצאת הכוכבים ועד עלות השחר, שזהו זמן שבו בני אדם שוכבים בשנתם. ועוד, שמנהגי בני אדם חלוקים לענין שכיבתם לישון, שיש שישנים כבר בתחלת הלילה, יש שישנים מאמצעו, יש שישנים רק בסופו, ולכן כל הלילה כלול בלשון 'בשכבך'. אך את הלשון 'ובקומך' דרשו חכמים רק על שעה שבני אדם קמים, והינו בתחלת היום, כלומר כשאור הבקר מאיר במדה כזו שאדם מכיר את חברו בחוק ארבע אמות, עד סוף השעה השלישית של היום. ולא אמרו שמצותה כל היום, כיון שאין דרך שום אדם בריא לקום ממטתו באמצע או בסוף היום. ואמרו חז"ל (ברכות ט:) לגבי קריאת שמע של שחרית, שגם מי שלא קרא קריאת שמע עד שהסתיימו שלש השעות הראשונות של היום, אף שהפסיד מצות קריאת שמע, רשאי לקרואה בברכותיה.

משרשי המצוה, שרצה ה' לזכות את עמו שיקבלו עליהם מלכותו ויחודו בכל יום ולילה כל הימים שהם חיים, כי בהיות האדם בעל חמר, נפתה אחר הבלי העולם ונמשך לתאוותיו, צריך הוא זכרון תמידי במלכות שמים לשמרו מן החטא. על כן היה מחסדו לזכותנו, וצונו לזכור זאת בשני הזמנים הללו בקביעות ובכונה גמורה, פעם אחת ביום כדי להועיל לכל מעשינו שביום, כי בהיות האדם זוכר בבקר אחדות ה' ומלכותו, וכי השגחתו ויכלתו על הכל, ויתן אל לבו כי עיניו פקוחות על כל דרכיו וכל צעדיו יספור, לא יתעלם ממנו דבר מכל דבריו, ולא יוכל להחביא ממנו אחת מכל מחשבותיו, יהיה לו דבר זה לשמור מחשבתו זאת והודאת פיו בדבר הזה כל היום ההוא. והודאתו בלילה על דבר זה תהיה לו גם כן למשמר כל הלילה. ומפני שסוד המצוה מה שזכרנו, חייבנו חז"ל לומר פסוק זה בכונת הלב, ואמרו שאם לא כן לבו בה לא יצא ידי חובתו, שאין אדם נזכר בשום דבר אלא אם כן ישם כונתו בו.

מדיני המצוה, מה שאמרו חז"ל שצריך להאריך ב'אחד', ואמרו שכל המאריך ב'אחד' מאריכים לו ימיו ושנותיו, ובארו שאותה אריכות צריכה להיות באות דל"ת, ובתנאי שלא ימהר באמירת האות ח"ת. וצריך להאריך כשעור זמן של המלכת ה' בשמים ובארץ ובארבע רוחות העולם, כלומר, שיכונן שממשתלו - בכל היא, ואין דבר נעלם ממנו, וקיום כל הדברים הוא רק ברצון ה'. ואף שמהתורה יש חיוב לומר רק פסוק ראשון של שמע, חכמים חייבנו לקרא שלש פרשיות, שהן כל פרשת שמע עד 'ובשעריך' (דברים ו ד-ט), פרשת 'והיה אם שמע' (דברים יא יג-כא), ופרשת 'ויאמר' (במדבר טו לז-מא). וחייבנו חז"ל לברך קדם הקריאה ואחריה, בשחרית מברך שתי ברכות לפניה, שהן יוצר אור ואהבת עולם, ובבית אחרת לאחריה שהיא אמת ויציב. ובערב מברך שתי לפניה, מעריב ערבים ואהבת עולם, ושתיים לאחריה, אמת ואמונה והשפיכנו. עוד אמרו חז"ל שהקורא את שמע צריך להשמיע לאזניו, ואם לא השמיע לאזניו אך קרא הדברים בשפתיו, יצא

בדיעבד. וצריך לדקדק באותיותיה, ואם לא דקדק בהן, יצא. אך אין הכוונה שלא דקדק עד כדי שלא הזכיר חלק מהתבות או מהאותיות, שבהן ודאי לא יצא, שכל שלא קרא קריאת שמע כלה לא יצא ידי חובתו, אלא 'לא דקדק' הינו שלא נתן רוח בין המלים הנשמעות כדבוקות זו לזו, כגון 'בכל לבבך', 'ואבדתם מהרה', או שלא התיז את האות וי"ן של 'תזכרו', שצריך להתיזה, או שלא האריך ב'דל"ת של 'אחד' כפי הראוי לעשות לכתחלה.

ונוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן, באנשים אבל לא בנשים, לפי שהיא מכלל מצות עשה שהזמן גרמא, שהנשים פטורות. והעובר על זה, ולא קרא קריאת שמע בכל יום ובכל לילה בזמנה כפי שקבלו חז"ל, בטל מצות עשה זו.

משנה יומית מבוארת (מסכת אבות)

משנה ח: יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח קבלו מהם - מיהושע בן פרחיה ונתאי הארכלי, יהודה בן טבאי אומר, אל תעש עצמך כעורכי הדינים, שמלמדים את בעלי הדין אילו טענות עליהם לטעון כדי שיזכו בדין, ואף שיודעים שהצדק עמם. וכשיהיו בעלי דינים עומדים לפניך, יהיו שניהם בעיניך כרשעים וחסידים לשקר, ולא תאמר 'אדם זה חשוב הוא, ובדאי לא ישקר', אלא לא יסמוך על דבריהם כלל. וכשנפטרים מלפניך, יהיו בעיניך כזכאין, כשקבלו עליהם את הדין, ולא תאמר שאותו שיצא חייב - גזלן הוא, אלא למד עליו זכות לומר שטעות היתה בידו, וכדומה. וכן אם התחייב אחד מהם שבועה, ונשבע, אל תחשוד בו שנשבע לשקר.

משנה ט: שמעון בן שטח אומר, הוי מרבה לחקור את העדים, כיון שמתוך שחוזר על הדברים פעמים רבות, יוכל הדין לגלות אם עדותם עדות שקר. והוי זהיר בדבריה, שלא יבינו מהם באיזה אופן יצא הנדון זכאי או חייב, שמא מתוכם ילמדו לשקר, שבינו כיצד תוכל עדותם להועיל, ויכוננו דבריהם לצד זה.

חפץ חיים הלכות לשון הרע לפי סדר הלימוד העולמי

ג. מה שהותר לספר לשון הרע על העושה עוול לחבירו, זהו רק אם המספר טוב ממנו, אך אם הוא עצמו חוטא בעבירות אלו, אסור לו לספר, שבודאי אין כוונתו לתועלת, אלא לבזות את חבירו.

ד. מה שהותר לספר לשון הרע על העושה עוול לחבירו, כשיש מכך תועלת, היינו כשהשומעים יוכלו לסייע לנגזל או המתבייש, או שילמדו להתרחק מעושי רשעה, ואולי אף החוטא עצמו יחזור בו כשישמע שמגנים את מעשיו, אך לולא זאת אסור לספר.

***

פירוט ההלכה היומית: ג. ההיתר לספר על אדם שעשה עוולה לחבירו, הוא רק כאשר המספר טוב ממנו, אבל אם המספר חוטא כמותו, ועובר גם הוא על עבירות אלו, אסור לו לספר עליו. והטעם, כי אדם כזה בודאי אין כוונתו לטובה, אלא לשמוח לאידו של חבירו ולבזותו.

וכמו שיהוא מלך ישראל הכרית את בית אחאב במצוות הנביא, וקיבל שכר על זה שארבעה דורות מזרעו יהיו מלכים, ומכל מקום כשהוא עצמו חטא - קיבל עונש אף על הריגת בית אחאב.

ד. תנאי נוסף בהיתר לספר לשון הרע על עושי עוולה, כפי שהתבאר לעיל, היינו שיכוין לתועלת. ודבר זה יכול להיות בשני דרכים, או שהשומעים עצמם יוכלו לעזור לנגזל ולמבווייץ ולהצילו, או אף אם אינם יכולים לעזור, מכל מקום על ידי זה יתרחקו בני אדם מדרך רשע, כשישמעו שאנשים מגנים את החוטאים. ואולי אף החוטא עצמו ישוב מדרכו הרעה, כשישמע שמגנים אותו על מעשיו. אבל אם לא תבוא שום תועלת על ידי סיפורו, כגון שהשומעים עצמם הם גם כן רשעים העושים עבירות כאלו, לא יספר כלל. כי מלבד שלא תבוא תועלת מסיפורו, עוד יכול להיגרם מכך קלקול, שהם ילכו ויספרו לאותו חוטא שכך סיפר עליו, ויעברו על איסור רכילות. וגם בדרך כלל נגרמות על ידי זה מחלוקות גדולות ומלשינות. ואפילו אם יתקיימו כל התנאים האחרים, מכל מקום אסור לספר.

ובכל הדינים שנאמרו לעיל אין חילוק אם הנגזל או המתבייץ ביקשו לספר את הדברים, אלא באופנים שהתבארו להיתר, מותר אף אם לא ביקשו לעשות כן. ובאופנים שהתבארו לאיסור, אסור אף אם ביקשו לספר, ואפילו אם הוא קרובו [והרבה נכשלים בזה, שכששומעים שאחד עשה איזה עוול לקרובו, אף שאינם יודעים אם הדבר אמת, ומדוע עשה כן, מיד הולכים וגומלים לו רעה, וחושבים שמקיימים בכך מצוה של 'מבשרך לא תתעלם', ובאמת זו טעות גדולה, כמבואר].

הלכות לשון הרע לשבת קודש

ה. כיון שמותר לפרסם אדם העושה עוול לחבירו [בתנאים שהתבארו לעיל], מותר גם לספר על אדם שהוא מספר לשון הרע על חבירו, ובתנאי שחבירו כבר יודע שפלוני סיפר עליו, שאם לא כן הרי זו בכלל רכילות, ואסור.

ו. והאופן שמותר לספר אף שאותו אדם שסיפרו עליו לא שמע מכך, הוא כשיכול להצילו מצער ע"י שיקדים ויאמר לבני אדם שפלוני מספר לשון הרע על אלמוני, ואין הדברים נכונים, ושלא יקבלו את דבריו.

***

פירוט ההלכה היומית: ה. לפי מה שהתבאר, שמותר לספר לשון הרע על אנשים החוטאים ועושים עוולות לחבריהם, מותר לספר על אדם שהוא מספר לשון הרע על חבירו, שאף דבר זה הוא מכלל העונות שבין אדם לחבירו, ואם יתקיימו כל התנאים שהתבארו לעיל, מותר לספר זאת. אמנם דין זה הוא בתנאי שאותו אדם שסיפרו עליו לשון הרע כבר יודע זאת, אבל אם אינו יודע זאת, אסור

לשמוע

לספר לו זאת, שהרי זו רכילות. ואפילו אם הוא מקנא לאמת, ואפילו אם אדם פחות ביותר מלגלג על החשוב שבישראל, ואפילו הוא אביו או רבו, אסור לספר לו זאת. ולכן גם אסור לספר זאת לאחרים, כיון שמתוך כך יתפרסם הדבר, וישמע זאת אף אותו אדם שסיפרו עליו והרי זו רכילות [דוגמא: ראובן סיפר לשון הרע על שמעון, אם שמעון יודע שראובן דיבר עליו, מותר ללוי לספר ליהודה שראובן חוטא באמירת לשון הרע, אם מתקיימים כל התנאים שהתבארו לעיל. אך אם שמעון אינו יודע זאת, אסור ללוי לפרסם שכך אמר ראובן, ואפילו אם מתקיימים כל התנאים].

ו. אמנם יש מקרים שבהם מותר לספר זאת [שראובן סיפר לשון הרע על שמעון] אף אם אותו אדם שסיפרו עליו אינו יודע זאת, והיינו באופן שתהיה תועלת לאותו אדם שסיפרו זאת עליו [וגם התקיימו כל התנאים המנויים לעיל]. וכגון, שהוא שומע לשון הרע מראובן על שמעון, והוא מכיר את טבעו של ראובן שילך ויספר דבר זה גם לאחרים, והוכיח אותו ולא קיבל את תוכחתו [שזהו אחד התנאים להיתר, שיוכיחנו תחילה], ומסתבר שכשיספר זאת לאחרים יאמינו לדבריו, ויהיה קשה להוציא את הדברים מליבם, לכן ראוי שיקדים וילך לאותם אנשים ויאמר להם שראובן מספר לשון הרע על שמעון, ואין הדברים נכונים, ועל ידי זה תהיה תועלת, שאם יבוא ראובן ויספר להם לא יקבלו את דבריו, ואפילו יוכיחו אותו. וגם ראובן עצמו יזהר מכאן ולהבא שלא לספר דברים כאלו. ובאופן זה הוא מציל את שמעון מצער וכלימה, ואת ראובן מלחטוא בסיפור לשון הרע, וגם יקיימו על ידו מצוות הוכחה.

פלא יועץ

סנגוריא

ידוע שהקדוש ברוך הוא רוצה שילמדו סנגוריא על ישראל, על הכלל ועל הפרט, ואלהיו הנביא זכור לטוב נענש בשביל שדבר קטגוריא ואמר "קנא קנאתי לה' אלהי צבאות כי עזבו בריתך בני ישראל", וכן ישעיה הנביא נענש על שאמר "ובתוך עם טמא שפתים אנכי יושב". וגדולה מזאת מצינו, שמושה רבנו עליו השלום נענש על שאמר "והן לא יאמינו לי".

ולעמית זאת, גדעון שלמד סנגוריא על ישראל, זכה בשביל זה להושיע את ישראל, כדכתיב "לך בכחך זה והושעת את ישראל". והטעם הוא, כי כל אשר ידבר האיש - עושה רשם, ומעורר פמליא של מעלה, אם מדבר קטגוריא מעורר המקטרגים, ואם מדבר סנגוריא מעורר סנגורים, ודבריו עושים פרות.

וכתבו המקובלים שזה הטעם בבתו של נחוניא חופר שיחין, שכאשר רבי חנינא בן דוסא למד עליה זכות ואמר 'אפשר דבר שנצטער אותו צדיק יכשל בו ורעו', תכף עלתה מן הבור, ואף על פי כן בנו מת בצמא, לפי שבאותו זמן לא היה מי שילמד עליו זכות. וכן הקדוש ברוך הוא היה אומר הלכה בשם כל החכמים, חוץ מרבי מאיר, לפי שלמד תורה מאלישע בן אבויה שיצא לתרבות רעה, עד שבא רבה בר שילא ולמד עליו זכות ואמר על רבי מאיר 'רמון מצא, תוכו אכל, קלפתו זרק, ותכף אמר הקדוש ברוך הוא הלכה בשם רבי מאיר.

ובאזנינו שמענו, שבזמן שמד שהיו כמה נפשות מישראל יוצאין לההרג על קדשת השם, יצאה אשה אחת לקראתם ואמרה לפני ה', 'רבוננו של עולם, יפה ידעת מה שבחרת, מי כעמך כישראל שנהרגים על קדשת שמך', וגלה מגיד אחד שתכף על פי דבורה התבטלה הגזרה, וכהנה רבות.

ביותר צריך להזהר כשאדם נתון בצרה, ללמד עליו סגוריא, ושלל להזכיר עוונותיו, ולא יעשה כמנהג קלי הדעת, שכאשר משהו נמצא בצרה אומרים 'זה וזה גורם, ועל כן באה עליו הצרה הזאת', כי ידוע שאין השטן מקטרג אלא בשעת הסכנה. וביותר צריך להזהר שלא להזכיר עוונותיהם של שוכני עפר, שהם עומדים בדין. ואיש טוב מדבר טוב על ישראל ומביא גאולה לעולם.

מצוה תמידית

ניתן לקיימה בכל רגע ביממה, אפילו במחשבה בלבד:

מצוות לא תעשה: שלא נתור אחר מחשבת הלב וראיית העיניים. בכלל האיסור לתור 'אחרי לבבכם' - כל המחשבות הזרות שהם היפך מדעת התורה. ובכלל האיסור לתור 'אחרי עיניכם' - כל מי שרודף אחרי תאוות העולם, בלי שיכוון בהם כלל לכוונה טובה.

"שש מצוות חיובן תמידי, לא יפסקו מעל האדם אפילו רגע אחד כל ימיו, וכל זמן וכל רגע שיחשוב בהן קיים מצוות עשה, ואין קץ למתן שכר המצות" (ספר החינוך)

הפרשה בקצרה

פרשת ואתחנן

- עניני הפרשה: תפילת משה להכנס לארץ ישראל • אזהרת עונש הגלות על חטא עבודה זרה • הבדלת שלש ערי מקלט על ידי משה • עשרת הדברות • מצוות קריאת שמע • מצוות תפילין • מצוות מזוזה • מצוות תלמוד תורה • אזהרות ההתרחקות מהגויים

• **תפילת משה להכנס לארץ ישראל:** לאחר שכבש משה רבינו את ארץ סיחון ועוג, והנחיל לשבטי ראובן וגד את עבר הירדן, היה סבור שיוכל בתפילתו לבטל את הגזירה שלא יכנס לארץ ישראל, ולכן התפלל לה' שיתן לו במתנת חינוך את הזכות להכנס לארץ ישראל, ולראות את ירושלים ובית המקדש. אמנם ה' לא קיבל את תפילתו ואף אמר לו שלא יוסיף להתפלל על כך עוד, כי יהושע בן נון הוא שיכניס את ישראל לארץ. אך במקום זאת אמר לו ה' שיעלה לראש הר נבו שמחוץ לארץ ישראל ויראה משם את כל הארץ.

• **אזהרת עונש הגלות על חטא עבודה זרה:** הזהיר ה' את ישראל שלא יעבדו עבודה זרה, והתרה בהם שאם יעשו כן יאבדו מארץ ישראל, יופצו בכל העולם, וישארו מתי מעט, ויהיו עבדים לגויים עובדי אלילים. אמנם הבטיח להם ה' שגם כשיארע להם כן - יבקשו את ה' וימצאוהו, יחזרו בתשובה, ולא ישכח ה' את הברית שכרת עם האבות.

• **הבדלת שלש ערי מקלט על ידי משה:** בהיות משה בעבר הירדן, מקום מושבם של שבטי גד וראובן וחצי שבט מנשה, הפריש את שלשת ערי המקלט לרוצחים בשגגה, ואף שעדיין לא היו ערים אלו קולטות עד שיופרשו גם שלשת הערים שבארץ ישראל, לא רצה משה להחמיץ שום מצוה שבאה לידו.

• **עשרת הדברות:** הזכיר משה רבינו לישראל את מעמד הר סיני שראו בעיניהם, וציוה עליהם שלא לשכוח זאת אלא להודיע זאת גם לבניהם ובני בניהם. הזהירם משה שלא יטעו לעבוד עבודה זרה אלא יזכרו שגם בזמן מתן תורה לא ראו כל תמונה, אלא רק שמעו את קול ה' שציוה להם את עשרת הדברות. ובאותו זמן בקע להם ה' את שבעת הרקיעים ואת הארץ כדי שיראו שאין עוד מלבדו בשום מקום. **אנוכי ה' אלהיך:** זו מצוות עשה להאמין בה', ולדעת שהוא אחד. **לא תעשה לך פסל:** שלא לעשות ולא לקיים שום עבודה זרה שבעולם, לא להשתחוות לה ולא לעובדה. **לא תשא את שם ה' אלוקיך לשוא:** לא להשבע בשם ה' לשקר, או לחינם. **שמור את יום השבת:** להשמר מלעבור על איסורי השבת. **כבד את אביך ואת אמך:** ובזכות זה יאריכו ימך. לא תרצח: ובמקום אחר יתבאר שעונשו של הרוצח במיתת בית דין. **לא תנאף:** ואיסור זה נאמר על אשת איש, ואף באיסור זה יש עונש מיתת בית דין. **לא תגנוב:** איסור זה הוא על גניבת נפש מישראל, ואף באיסור זה יש עונש מיתת בית דין, אם גנב נפש מישראל ומכרה. **לא תענה ברעך עד שוא:** זו אזהרה שלא להעיד עדות שקר. **לא תחמוד:** ואיסור זה הוא על כל דבר ששייך לאדם אחר, שלא יחמוד אותו האדם לעצמו, ולא יתאוהו לו.

• **מצוות קריאת שמע:** אמר משה לישראל 'שמע ישראל, ה' אלוהינו, ה' אחד', כלומר, ה' שהוא עתה רק 'אלוקינו', כי רק אנו מכירים מאלוהותו ובמלכותו עלינו, לעתיד לבוא יהיה 'ה' אחד', כי כל העמים יכירו בכך, ומצווה כל אדם מישראל לומר פרשה זו פעמיים ביום. ובפרשה זו נצטוונו לאהוב את ה', ביצר טוב וביצר הרע, ואפילו למסור נפש במקומות שנצטוונו על כך, ובכל ממונינו. והדרך לבוא לידי אהבת ה' היא על ידי לימוד תורה וקיום המצוות.

• **מצוות תפילין:** מצווה כל אדם מישראל להניח תפילין בכל יום על זרועו ועל ראשו, ובתוכן יש את פרשיות 'שמע ישראל', 'והיה אם שמוע', 'קדש לי כל בכור', ו'והיה כי יביאך'.

• **מצוות מזוזה:** מצוות עשה לקבוע בפתח הבית 'מזוזה', בה כתובות הפרשיות 'שמע ישראל' ו'והיה אם שמוע', וכן יש מצוה לקבוע מזוזה שכזו בפתחי חצרות, עיירות ומדינות.

• **מצוות תלמוד תורה:** נצטווה כל אדם מישראל לעסוק בלימוד תורה, באופן שיהא עיקר דיבורו בדברי תורה, ויהיו דברי תורה משוננים בפיו, שאם ישאלנו אדם - לא יגמגם בתשובתו אלא ישיב מיד.

• **אזהרות ההתרחקות מהגויים:** הזהיר משה רבינו את ישראל, כי לאחר שיבואו לארץ ישראל וילחמו בעמים היושבים שם - שלא יכרתו להם ברית, לא יקחו מבנותיהם לבניהם, ולא מבניהם לבנותיהם, כיון שעל ידי זה הם יסירו את בני נשותיהם היהודיות, שהם יהודיים, מאחרי ה', ויגרמו להם לעבוד עבודה זרה. ואמר ה' לישראל שהם העם הקדוש שנבחר על ידי ה' להיות לו לעם סגולה, מחמת אהבת ה' אליהם, ומחמת השבועה שנשבע לאבותיהם.

ארגון 'שתי הלכות ביום' חרט על דגלו את הנגשת לימוד כל התורה, לכל יהודי, בכל מקום, בכל זמן, ובכל רמה תורנית. בהתאם לכך, קבוצה מובחרת של תלמידי חכמים עמלה על עריכת ביאור בהיר ורהוט על כל חלקי התורה, לימודים אלו נשלחים במייל, עולים לאתר, וחלקם הגדול מודפס בספרים מפוארים.

זה מה שאנו מציעים לכם בארגון 'שתי הלכות ביום':

שליחת לימודים יומיים במייל לרובות מנויים בארץ ובעולם

במגוון עצום של קרוב ל 50 מסלולי לימוד המקיפים את כל חלקי התורה, שבכתב ושבעל פה, הלכות, מצוות, מוסר ומחשבה, הלימודים מותאמים לגברים ולנשים, בכל רמה וסגנון. רבבות יהודים בכל העולם כבר סיימו דרכנו לימוד של הנ"ך כולו עם ביאור מקיף ומדויק, ששה סדרי משנה עם ביאור בהיר ומתומצת, רי"ף מבואר ומגוון עצום של הלכות בכל התחומים, כאשר אנו מסיימים חודש עם 2 מיליון הודעות מייל למנויים שלנו.

ספרי קודש מודפסים מבית 'שתי הלכות ביום'

נ"ך מבואר (12 כרכים) **פלא יועץ** ערוך מחדש. **'קדשנו במצוותיך'** תרי"ג מצוות מבוארות, על פי ספר החינוך והרמב"ם. **'קיצור חפץ חיים'** הלכות שמירת הלשון (חוברות כיס). **הגדה מבוארת** על פי האברבנאל ובקרוב אי"ה – סדרת הרי"ף המבואר.

אתר 'שתי הלכות ביום'

בו ניתן ללמוד, להכיר את הפעילות העניפה, לרכוש ספרים, להוריד קבצים ועוד...

עשה לך רב

מאות שו"תים בנושאים שונים, לעיונכם באתר וכמובן לשירותכם בשליחת שאלות, מענה עד 24 שעות.

פרויקט משניות לילדים

פעיל ומתגמל. המשניות מודפסות בחוברות לימוד לילדי תשב"ר ומחולקות לפי משנה אחת ליום.

קו לשמיעת שיעורי 'שתי הלכות ביום'

בקרוב אי"ה.

תפילתנו, שנזכה לקיים במהרה את חזונו של ישעיהו הנביא (יא ט)
"כִּי מְלָאָה הָאָרֶץ דָּעָה אֶת ה' כְּמַיִם לַיָּם מְכַסִּים".